
FELADATBANK 2.

BESZÉD

Bevezetés

Tünetösszegző lap

Tanácsok a beszédészlelést, beszédmegértést fejlesztő gyakorlatok végzéséhez

Ritkán használt magyar szavak ismétlése

Idegen szavak ismétlése

Szóismétlés az első hang elhagyásával.

Szavak ismétlése csak magánhangzóval

Melyik számra gondolok?

Mire gondolok, ha azt mondom...?

Mire gondolok, ha azt mondom...? (csak mássalhangzóval)

Melyik szóra gondolok?

Szólánc

Szókeresés

Hanglánc

Készítette: Papp Zita

BEVEZETÉS

Életritmusunk felgyorsult, így a beszédünk is. 1836-ban átlag 40-50, 1940-ben 80, 2000-ben 120-150, 2005-ben 200 szót mondtunk ki percenként.

A családok életében kevesebb a beszédhelyzet, a kötetlen beszélgetés. Az együtt töltött időben gyakran szól a televízió, rádió. A háttérzajban folyó beszélgetés „félfigyelemre” szoktatja a gyereket. A nagyszülők rendszerint külön háztartásban élnek, így a gyerekekre kevesebb ráérős, meghallgató figyelem jut. A gyerekek szóló szövegben sok a parancs, tiltás, figyelmeztetés, felszólítás. Korán rászoktatjuk őket, hogy többnyire csak válaszoljanak a felnőtteknek. „Mi volt az ebéd?” kérdezzük, ahelyett, hogy például azt kérdeznénk: „Mesélj, mi történt az iskolában?” Nő a televízió, a számítógép előtt töltött, csökken a párbeszédre fordított idő.

A játékközpontú nevelés helyett a megfelelés központú nevelés dominál. A szülők – ha egyáltalán mesélnek – felolvasnak, és nem emlékezetből mesélnek. Nő az allergiás reakciók száma, ennek következtében mélyül a hangunk. Megváltozott a mondat szerkesztésünk.

Az iskolában is kevesebb alkalom nyílik a szóbeli kifejezésre, sok a teszt, a tesztek pedig nem a valódi tudásról adnak képet. Egy 2003-ban folytatott vizsgálat szerint a fiatalok ma átlag 8-10 órát töltenek az iskolában, ebből hat perc jut egyéni beszédprodukciónak, ebből is két perc idegen nyelv tanulása közben.

A KÉSŐBBI BESZÉDÉSZLELÉSI ÉS -ÉRTÉSI PROBLÉMÁK GYANÚJELEKÉNT KORÁN MEGFIGYELHETŐK

CSECSEMŐKORBAN

- A „kifejező sírás” elmarad;
- a gyerek alig gőgicsél;
- az artikulációs mozgásokat nehezen sajátítja el;
- az alvás és az ébrenlét ritmusa nem egyenletes;
- a gőgicsélés, a mondatokat jelentő szavak (holofrázis, pl. „mama”: „hol a mama?” jelentésben) hiányoznak;
- a gyerek beszédre nem ad, vagy téves reakciót ad;
- ha a beszélő nincs a látóterében, legtöbbször nem válaszol;
- egymástól távol képzett hangok képzését is téveszti.

ÓVODÁSKORBAN

- Beszédprodukción zavar;
- a szavakat erősen torzítja;
- szóincse szegényes;
- nem vagy alig beszél akkor, ha zaj van;
- előfordul, hogy sokat, szinte egyfolytában beszél, de ez nem párbeszéd, csak egyfolytában mondja a „magáét”;
- sokszor visszakérdez;
- nem szeret telefonálni (esetleg azért is, mert nem hall jól);
- a hallott információkat lassan dolgozza fel, ezért azt a hatást keltheti, mintha figyelmetlen lenne;
- gyakran a többiekre figyel, így próbál eligazodni a teendők között;
- kérdésekre nehezen válaszol;
- a mesehallgatás nem vagy nehezen köti le;
- a képek nézegetésével növelhető a figyelve (ilyenkor a vizualitással kompenzál);
- elhúzódó beszédhibákkal küzd;
- kevés társas kapcsolata van.

ISKOLÁSKORBAN

- Nem hallja, nem érti pontosan az elhangzottakat;
- feltűnően lassan dolgozik;
- az önállóságot igénylő feladatokat nehezen oldja meg;
- teljesítménye gyengébb, mint ez a képességei alapján természetes lenne;
- olvasástanulás közben betűket hagy ki, cserél fel, nem észleli a szóhatárt, nem vagy nehezen érti a szöveget;
- írásban ékezeteket hagy el, betűket cserél, téveszt;
- hamar elfárad, időnként „kikapcsol”;
- másoláskor (az idegrendszer éretlensége, a kézdominancia kialakulásának nehézsége miatt) koordinációs nehézségekkel küzd;
- korrepetálással a hibák nem tűnnek el, a több gyakorlás nem segít.

TÜNETÖSSZEGZŐ LAP

CSECSEMŐKORBAN, KISDEDKORBAN (+/- MEGJEGYZÉS)

Hiányzott-e a kifejező sírás?

Kétéves kora után kezdett-e beszélni?

ÓVODÁSKORBAN

Volt-e tartósan hangejtési zavara?

Az átlagosnál jobban torzítja-e a szavakat?

Szegényes-e a szókincse?

Az óvodában nem vagy keveset beszélt?

Az óvodában állandóan „locsogott-fecsegett”?

Elkerülte a telefonálást?

Gyakran úgy érezték, hogy a figyelme elkalandozott?

A feladatokat lassan, megkésve hajtotta végre?

Oviban nem szívesen, otthon viszont sokat beszélgetett?

Nem kötötte le a mesehallgatás?

Akkor érdekelte a mese, ha sok kép volt a könyvben?

Nehezen tanult verset, mondókát, éneket?

ISKOLÁSKORBAN

Gyakran „figyelmetlen”?

Nehezen követi az óra menetét? Lassú?

Dolgozatnál sokszor kevés neki az idő?

Az önállóságot igénylő feladatot nehezen végzi?

Gyengébb a teljesítménye, mint a képességei?

A teljesítménye ingadozó?

Iskolai teljesítménye évente romlik?

Tartós olvasási nehézségei vannak?

Gyengén érti az olvasott szöveget?

Tartós helyesírási nehézségei vannak?

Tollbamondásnál sokat hibázik?

Nehezen fogalmaz?

TANÁCSOK A BESZÉDÉSZLELÉST, BESZÉDMEGÉRTÉST FEJLESZTŐ GYAKORLATOK VÉGZÉSÉHEZ

Ez a terület akkor fejlődik a leghatékonyabban, ha rendszeresen – naponta 10 percet – tréningezünk. Csak a gyerekek kifejezett kérésére tartson ennél hosszabb ideig a gyakorlat.

Figyeljünk arra, hogy nyugodt körülmények között, csendben végezzük a gyakorlatokat.

A gyerekeknek mindig legyen lehetőségük a szánkat figyelni.

Soha ne közöljük a gyerekekkel – se verbálisan, se testbeszéddel –, hogy rossz szót mondott, hanem haladjunk tovább, esetleg holnap vegyük elő ismét a nehéznek talált szavakat!

RITKÁN HASZNÁLT MAGYAR SZAVAK ISMÉTLÉSE

MOST OLYAN SZAVAKAT MONDOK, AMELYEKET NEM BIZTOS, HOGY HALLOTTÁL. PRÓBÁJ NAGYON FIGYELNI, ÉS PRÓBÁLD MEG ŐKET UTÁNAM MONDANI!

Ritkán használt szavakat a helyesírási vagy az értelmező szótárban könnyen találunk. Az egyik alkalommal csak azonos betűvel kezdődő szavakat mondjunk, máskor a betűrendtől függetlenül mondjuk a szavakat.

1. ablaksötétítő, abrakostarisznya, ábrándkép, ábrázolótehetség, acélkeménységű, adagolóberendezés, adagolónyílás, ádámcsutka, aggastyán
2. ajtóvasalás, akasztófahumor, akasztófavirág, alabástromszobor, alapkőletétel, alkotmánymódosító
3. alvászserelés, amalgámtömés, ámbráscet, anekdotakincs, anyakönyvvezető, aranymálinkó
4. árnyjátékszínház, ásványrendszertan, aszfaltozógépj, aszfaltrajz-verseny, áthatolhatatlan, atomcsendegyezmény, áteresztőképesség, autószerencsétlenség
5. hullámsávbeosztás, kókuszszőnyeg, rohamrendőrség, domborműfaragás, takarékszövetkezet, függönykarnis, vízszennyeződés, higanyhőmérő, csellószóló, fogínysorvadás

IDEGEN SZAVAK ISMÉTLÉSE

MOST OLYAN SZAVAKAT MONDOK, AMELYEKET NEM IS MINDIG ÉRTESZ. ÍGY MÉG NEHEZEBB KIMONDANI. FIGYELJ JÓL, ÉS PRÓBÁLD UTÁNAM MONDANI ŐKET!

(Idegen szavakat gyűjthetünk a Helyesírási szótárból, az Idegen szavak és kifejezések szótárából).

1. abesszinok, adapter, adaptáció, addíció, adekvát, adjunktus, aerodinamika, agglomeráció, agglutináció
2. akkomodáció, aktuális, akupressúra, akupunktúra, algebrakönyv, algoritmus, alliteráció, allegória, alpinista
3. amazon, ambiciózus, ambivalencia, ambulancia, amidazofén, amplitúdó, amulett, anakronisztikus, analfabetizmus
4. antikvárius, antipátia, apartman, apellál, aposztróf, applikáció, archaikus, archeológia, areométer
5. argumentáció, aritmetikai, artikulátlan, aszimmetrikus, asszisztencia, asztronauta, atletikus, atmoszféra, audiencia, autentikus

A magyar és idegen szavak ismétlésének vannak fokozatai.

- Csendben kérjük az ismétlést.
- Hangszeres zene mellett kérjük az ismétlést.
- Ének mellett kérjük az ismétlést.
- Végül beszélgetés mellett, például amikor a hírek magyar vagy idegen nyelven szólnak a rádióból, és közben kérjük, hogy ismételjék meg a szavakat.

MOST SZÓTAGOLVA MONDOK SZAVAKAT. TALÁLD KI, HOGY MELYIK SZÓT MONDTAM, ÉS MONDD KI EGYBEN A SZÓT!

1. ka-rá-csony-fa, a-rany-al-ma, bőr-kesz-tyű, va-sút-ál-lo-más, mo-so-ga-tó, tész-ta-szű-rő, kép-ke-ret, go-lyós-toll, ma-dár-e-te-tő, ka-pu-te-le-fon
2. ba-rát-sá-gos, kez-de-mé-nye-ző, se-gí-tő-kész, a-ka-ra-tos, ked-ves-kedő, bá-na-tos, me-leg-szívű, hosz-szan-tű-rő, fur-fan-gos, jó-ra-való
3. *Mondd el szótagolva a legjobb barátod két tulajdonságát!*
4. ka-kukk-to-jás, ba-ráz-da-bil-le-ge-tő, cit-rom-sár-mány, füg-gő-ci-ne-ge, ba-rát-ka-po-szá-ta, csilp-csalp-fü-zi-ke, ná-di-ri-gó, sar-lós-fecs-ke, bú-bos-ban-ka, lap-pan-tyú
5. le-mez-ta-ré-jos ős-gyík, ta-ra-jos ős-hül-lő, kard-fo-gú tig-ris, ős-or-má-nyos, ten-ge-ri ős-kro-ko-dil, ma-mut, ó-ri-ás pán-cé-los ős-hal, tús-ke-pán-cé-los di-no-sza-u-rusz, ka-csa-cső-rű ős-hül-lő, re-pü-lő gyík
5. ho-mok-tő-vis, le-ány-kő-kör-csin, sa-lá-ta-bog-lár-ka, pász-tor-tás-ka, vad-re-ze-da, tün-dér-fürt, li-ba-pim-pó, vér-on-tó-fű, e-zer-jó-fű, ma-dár-sós-ka

MOST MÉG NEHEZEBB LESZ. NEM SZÓTAGONKÉNT, HANEM HANGONKÉNT MONDOM A SZAVAKAT, ÉS TÉGED ARRÁ KÉRLEK, HOGY EGYBEN MONDD KI A SZÓT.

A kettős mássalhangzókat eleinte nem fontos kétszer ejteni, mivel most az egymás után következő beszédhangok pontos észlelése az elsődleges célunk.

1. Sz,u,r,t,o,s,P,e,t,i, S,v,i,n,d,l,i, Cs,a,p,d,l,e,cs,a,cs,i, Zs,í,r,o,z,á,s, H,u,sz,o,n,e,gy,e,s, R,ö,m,i, F,e,k,e,t,e,P,é,t,e,r, T,a,r,o,k, k, B,r,i,dz
2. D,o,m,i,n,ó, M,a,l,o,m, S,a,k,k, G,a,z,d,á,l,k,o,d,j o,k,o,s,a,n, M,a,r,o,k,k,ó, B,e,t,ű,t,o,r,o,ny, M,o,n,o,p,o,l,i, H,a,l,m,a, K,i n,e,v,e,t a v,é,g,é,n, T,o,r,p,e,d,ó,
3. j,é,g,k,o,r,o,n,g,f,o,c,i,t,e,n,i,sz,ú,sz,á,s,t,á,v,o,l,u,g,r,á,s,r,ö,p,l,a,b,d,a,k,o,s,á,r,l,a,b,d,a, f,u,t,á,s,k,é,z,i,l,a,b,d,a, ö,t,t,u,s,a, v,i,z,i,l,a,b,d,a,
4. h,u,p,i,k,é,k,f,e,k,e,t,e,p,i,r,o,s,n,a,r,a,n,cs,s,á,r,g,a,f,e,h,é,r,s,ö,t,é,t,k,é,k,h,a,l,v,á,ny,z,ö,l,d,c,i,t,r,o,m,s,á,r,g,a,m,é,r,e,g,z,ö,l,d,v,i,l,á,g,o,s,b,a,r,n,a,
5. *Most te mondj színeket hangokra bontva!*
6. M,i,k,k,a,m,a,k,k,a, Sz,ö,r,n,y,e,t,e,g L,a,j,o,s, B,r,u,k,n,e,r Sz,i,g,f,r,i,d, M,a,m,i,n,t,i, L,ó Sz,e,r,a,f,i,n, V,a,cs,k,a,m,a,t,i, A,r,o,m,o, N,a,gy Z,o,á,r,d, D,ö,m,d,ö,d,ö,m, D,o,k,t,o,r Z,i,r,z,u,r, K,i,s,f,e,j,ű N,a,gy,f,e,j,ű Z,o,r,d,o,n,b,o,r,d,o,n
7. *Melyik mesét szereted? Megpróbálsz elmondani a szereplők nevét hangokra bontva? Megpróbálsz kitalálni, hogy melyik mesére gondoltál.*

MOST MEGINT HANGONKÉNT MONDOM A SZAVAKAT, DE MINDEN SZÓTAGBÓL ELHAGYOK EGY HANGOT. PRÓBÁLD KITALÁLNI, MELYIK SZÓT MONDTAM!

Ennél a gyakorlatnál nagyon fontos, hogy előzőleg gyakoroljuk a szótagokra bontást, az első hang levágásával!

Például így:

Bicikliztél már göröngyös úton? Ha közben beszélgetsz, viccesen szaggatott a hangod. Hallgasd csak!

Először a gyerekek által jól ismert szavakkal próbálkozunk.

- sz,ap – p,an – b,u – b,o – r,–ék, h,aj – k,e – f,e, m,o –t,or – b,i – c,ik – l,i,
Á,l – a,t – k,ert, V,i – d,ám – p,ark, cs,il – l,ag – sz,ó – r,ó, p,ál – m,a – f,a,
v,a – r,ázs – p,ál – c,a, b,o – sz,or – k,ány, v,ár – k,as – t,ély
- t,áv – cs,ő, sz,ar – v,as – m,ar – h,a, l,ó – v,er – s,eny, sz,ép – s,ég – v,er – s,eny, h,ang – sz,er, í – r,ó – a,sz – t,al,
p,ad – l,ó – sz,ő – ny,eg, zs,eb – k,en – d,ő, sz,al – v,é – t,a
- m,acs – k,a – sz,őr, ny,úl – f,a – r,ok, f,ar – k,as – f,og, k,u – ty,a – f,ül, k,ecs – g,e – g,i – d,a, sz,ú – ny,og – cs,i
– p,és, l,égy – cs,a – p,ó, b,á – r,ány – s,ült, ty,úk – h,ús, p,uly – k,a – ny,ak
- t,ro – l,i – b,usz, m,et – r,o, v,il – l,a – m,os, k,omp, a – u – t,ó – b,usz, g,őz – m,oz – d,ony, r,e – p,ü – l,ő, v,il
– l,any – v,o – n,at, sz,ár – ny,as – h,a – j,ó, g,ép – k,o – cs,i
- Két biciklis így beszélget a göröngyös úton.
A d,omb u – t,án f,or – d,ul – j,unk b,al – r,a!
A – z,on a l,ej – t,őn g,u – r,ul – j,unk l,e!
Az e,r – d,ő e – l,őtt f,or – d,ul – j,unk m,eg!
M,en – j,ünk a j,át – sz,ó – t,ér f,e – l,é!
U,tá – n,a m,en – j,ünk a s,port – p,á – ly,á – r,a f,o – c,iz – n,i!

MOST NAGYON NEHÉZ LESZ. IDEGEN EREDETŰ SZAVAKAT MONDOK HANGONKÉNT. PRÓBÁLD A SZÓT EGYBEN UTÁNAM MONDANI!

- b,a,u,x,i,t,c,e,m,e,n,t, b,e,l,o,r,u,sz, b,e,n,g,á,l,i, b,e,n,e,l,u,x, b,e,r,g,a,m,o,t,t,k,ö,r,t,e, b,e,s,a,m,e,l, b,e,s,t,i,á,l,i,s,
b,i,c,e,p,sz, b,i,e,n,n,á,l,e
- b,o,t,a,n,i,k,a, b,ó,v,l,i, b,r,i,k,e,t,t, b,r,o,s,ú,r,a, b,u,k,sz,u,s, b,u,l,d,ó,z,e,r, b,u,m,e,r,á,n,g, b,u,m,l,i,z,
b,u,r,g,u,n,d,i, b,u,z,g,á,r

MOST EGÉSZ MONDATOT MONDOK HANGONKÉNT.

AMIKOR EGY SZÓT MEGÉRTETTÉL, JELEZD A SZEMEDDEL, HOGY ÉRTED!

A VÉGÉN MAJD EGYBEN MONDD VISSZA!

A szóhatároknál mindig megállunk egy pillanatra, s a mikor a gyerekek jeleznek a tekintetükkel, hogy észlelték a szót, akkor folytatjuk a következő szó hangokra bontásával.

- J,ó é,t,v,á,g,y,a,t!
– K,ő,sz,ő,n,ő,m. V,i,sz,o,n,t k,i,v,á,n,o,m!
– M,i,l,y,e,n p,a,l,a,cs,i,n,t,át k,é,r,sz? V,a,n l,e,k,v,á,r,o,s, k,a,k,a,ó,s, f,a,h,é,j,a,s és t,ú,r,ó,s.
– É,n a k,a,k,a,ó,s,a,t sz,e,r,e,t,e,m.
- Próbáld meg hangonként beszélgetni a pároddal. Mondd el neki, hogy mi a kedvenc ételed!*
- A f,ü,g,g,ö,ny,t e,l,h,ú,z,t,á,k. A r,e,f,l,e,k,t,o,r,o,k a sz,í,n,p,a,d,r,a v,i,l,á,g,í,t,o,t,t,a,k. M,e,g,j,e,l,e,n,t
a,z e,l,s,ő t,i,g,r,i,s a k,i,f,u,t,ó,b,a,n. A,z i,d,o,m,ár a f,ő,l,d,r,e cs,a,p,o,t,t a,z o,s,t,o,r,r,a,l.

3. Tudnád hangonként folytatni a történetet? Próbáld meg!

3. Most azt szeretném, ha kitalálnád, hogy miről beszélek.

A h, e, g, y, v, i, d, é, k, i e, r, d, ő, s, é, g, e, k l, a, k, ó, j, a. N, a, g, y, o, b, b ü, r, e, g, e, k, b, e, n v, a, g, y s, z, i, k, l, a, h, a, s, a, d, é, k, b, a, n h, ú, z, ó, d, i, k m, e, g. E, g, y, e, s p, é, l, d, á, n, y, o, k t, e, s, t, s, ú, l, y, a e, l, é, r, h, e, t, i a 350 k, i, l, o, g, r, a, m, m, o, t. A n, ő, s, t, é, n, y n, e, m t, á, p, l, á, l, k, o, z, i, k a, d, d, i, g, a, m, í, g a k, i, c, s, i, n, y, e, i e, l n, e, m é, r, i, k a n, é, g, y h, ó, n, a, p, o, s k, o, r, t. M, i, n, d, e, n, e, v, ő. J, ó, í, z, ű, e, n f, o, g, y, a, s, z, t, j, a e, l a h, e, g, y, i p, a, t, a, k, o, k, b, ó, l k, i, f, o, g, o, t, t h, a, l, a, k, a, t, d, e l, e, g, j, o, b, b, a, n a m, é, z, e, t s, z, e, r, e, t, i.

Kitaláltad, hogy melyik állat ez? (barnamedve)

4. Most is azt szeretném, ha kitalálnád, hogy miről beszélek.

E, u, r, ó, p, á, b, a, n m, i, n, d, e, n, f, e, l, é e, l, ő, f, o, r, d, u, l. M, é, g Á, z, s, i, á, b, a, n, J, a, p, á, n, b, a, n i, s e, l, t, e, r, j, e, d, t. A f, á, k k, o, r, o, n, á, j, á, b, a, n g, ö, m, b, ö, l, y, d, e, d f, é, s, z, k, e, t é, p, í, t. F, ő, l, e, g m, a, g, v, a, k, k, a, l, g, y, ü, m, ö, l, c, s, ö, k, k, e, l t, á, p, l, á, l, k, o, z, i, k. B, u, n, d, á, j, a v, ö, r, ö, s, e, s, b, a, r, n, a s, z, í, n, ű. F, ű, r, g, é, n m, á, s, z, i, k a f, á, k á, g, a, i k, ö, z, ö, t, t. Ő, s, s, z, e, l k, a, m, r, á, j, á, b, a, n k, é, s, z, l, e, t, e, t h, a, l, m, o, z f, e, l t, é, l, i, r, e, m, i, v, e, l t, é, l, i á, l, m, o, t n, e, m a, l, s, z, i, k. V, é, d, e, t, t!

Ismered ezt az állatot? (mókus)

5. Most is azt szeretném, ha kitalálnád, hogy miről beszélek.

F, ő, l, e, g E, u, r, ó, p, á, b, a, n é, s Á, z, s, i, á, b, a, n é, l. S, ű, r, ű, a, l, j, n, ö, v, é, n, y, z, e, t, t, e, l b, o, r, í, t, o, t, t e, r, d, ő, k l, a, k, ó, j, a. C, s, a, l, á, d, o, k, b, a, n, k, i, s, e, b, b k, o, n, d, á, k, b, a, n é, l. N, a, p, p, a, l a b, o, z, ó, t, b, a, n r, e, j, t, ő, z, i, k, é, j, s, z, a, k, a j, á, r t, á, p, l, á, l, é, k u, t, á, n. M, i, n, d, e, n, e, v, ő, d, e f, ő, l, e, g a b, o, g, y, ó, k, a, t, g, y, ü, m, ö, l, c, s, ö, k, e, t, f, ű, v, e, k, e, t k, e, d, v, e, l, i. O, r, r, á, v, a, l a t, a, l, a, j, b, a, n t, ú, r f, é, r, g, e, k, r, o, v, a, r, o, k u, t, á, n. K, i, c, s, i, n, y, e, i b, u, n, d, á, j, a c, s, í, k, o, s. V, a, d, á, s, s, z, á, k. A h, ú, s, a i, g, e, n í, z, l, e, t, e, s.

Láttál már ilyen állatot? (vaddisznó)

6. Melyik mesét mondom?

E, r, e, d, j m, á, r, l, e, á, n, y, o, m, n, é, z, d m, e, g m, i, t c, s, i, n, á, l a n, é, n, é, d e, n, n, y, i i, d, e, i, g! F, e, l, m, e, n, t a k, ö, z, é, p, s, ő l, e, á, n, y, k, e, r, e, s, t, e a n, é, n, j, é, t, d, e n, e, m t, a, l, á, l, t, a. L, e a, k, a, r, t, a v, á, g, n, i a g, ö, m, b, ö, c, ö, t, d, e a g, ö, m, b, ö, c m, e, g, i, n, t e, l, k, i, á, l, t, o, t, t, a m, a, g, á, t: H, a, m, m, t, é, g, e, d i, s b, e, k, a, p, l, a, k!

Ismered ezt a mesét? (Arany László: Szép magyar népmesék – A kis gömböc)

7. Most is mesét mondom. Melyiket mondom?

E, g, y, s, z, e, r v, o, l, t, h, o, l n, e, m v, o, l, t, m, é, g a, z Ó, p, e, r, e, n, c, i, á, s, t, e, n, g, e, r, e, n i, s t, ú, l, v, o, l, t a v, i, l, á, g, o, n e, g, y f, e, h, é, r l, ó. E, z a f, e, h, é, r l, ó e, g, y, s, z, e, r m, e, g, e, l, l, e, t, t, l, e, t, t n, e, k, i e, g, y f, i, a. A, z, t h, é, t e, s, z, t, e, n, d, e, i, g s, z, o, p, t, a, t, t, a, s a, k, k, o, r a, z, t m, o, n, d, t, a n, e, k, i:

– L, á, t, o, d, f, i, a, m, a, z, t a n, a, g, y f, á, t?

– L, á, t, o, m.

– E, r, e, d, j f, e, l a, n, n, a, k a l, e, g, t, e, t, e, j, é, b, e, h, ú, z, d, l, e a k, é, r, g, é, t!

Hallottad már ezt a mesét? (Arany László: Szép magyar népmesék – Fehérlófia)

8. Most is mesét mondom.

H, o, l v, o, l, t, h, o, l n, e, m v, o, l, t a v, i, l, á, g, o, n e, g, y s, z, e, g, é, n, y e, m, b, e, r m, e, g e, g, y s, z, e, g, é, n, y a, s, z, o, n, y. N, e, m v, o, l, t n, e, k, i, k e, g, y c, s, e, p, p g, y, e, r, m, e, k, ö, k s, e, m. A, z a, s, s, z, o, n, y m, i, n, d, i, g a, z, o, n s, í, r, t - r, í, t, t. M, i, n, d, i, g a, z, o, n k, é, r, t, e a, z l, s, t, e, n, t, h, o, g, y á, l, d, j, a m, e, g ő, t e, g, y f, i, ú, g, y, e, r, m, e, k, k, e, l.

A, m, i, n, t o, t, t f, ő, z, ö, g, e, t, e, t, t, m, e, g, i, n, t e, s, z, i, b, e j, u, t, o, t, t, h, o, g, y m, i, l, y, e, n j, ó v, o, l, n, a, h, a m, o, s, t e, g, y f, i, a v, o, l, n, a, a, k, i k, i, v, i, g, y, e a, z a, p, j, u, k, n, a, k a, z é, t, e, l, t. „Ó é, n U, r, a, m, l, s, t, e, n, e, m, c, s, a, k e, g, y a, k, k, o, r, k, a k, i, s g, y, e, r, m, e, k, e, t a, d, j, m, i, n, t e, g, y b, a, b, s, z, e, m!” A, l, i, g m, o, n, d, t, a e, z, t k, i, o, t, t t, e, r, m, e, t, t e, g, y b, a, b, s, z, e, m, n, y, i k, i, s, f, i, ú e, l, ő, t, t, e a p, a, d, k, á, n.

Ismered a mesében szereplő kisfiú nevét? (Arany László: Szép magyar népmesék – Babszem Jankó)

9. *Most egy játék következik.*

Ez, t a j, á, t, é, k, o, t k, e, t, t, e, n j, á, t, s, s, z, á, k e, g, y, m, á, s, s, a, l s, z, e, m, b, e, n ü, l, v, e. J, o, b, b k, ö, n, y, ö, k, ü, k, e, t a, z a, s, z, t, a, l, r, a t, á, m, a, s, z, t, v, a, b, e, h, a, j, l, í, t, o, t, t k, a, r, r, a, l m, e, g, f, o, g, j, á, k e, g, y, m, á, s k, e, z, é, t. A m, á, s, i, k k, e, z, ü, k, e, t l, e, l, ó, g, a, t, j, á, k v, a, g, y a, z a, s, z, t, a, l, b, a, n k, a, p, a, s, z, k, o, d, h, a, t, n, a, k. E, g, y m, e, g, a, d, o, t, t j, e, l, r, e m, e, g, p, r, ó, b, á, l, j, á, k e, l, l, e, n, f, e, l, ü, k k, é, z, f, e, j, é, t a, z a, s, z, t, a, l l, a, p, j, á, h, o, z l, e, n, y, o, m, n, i ú, g, y, h, o, g, y a k, ö, n, y, ö, k, ü, k k, ö, z, b, e, n n, e, m m, o, z, d, u, l, h, a, t e, l.

Játszottál már ilyen játékot? (szkander) Akinek kedve van, próbálja ki a párjával!

10. *Most is egy játék következik.*

A, z e, g, y, i, k g, y, e, r, e, k k, i, m, e, g, y a t, e, r, e, m, b, ő, l. A t, ö, b, b, i, e, k m, e, g, b, e, s, z, é, l, n, e, k e, g, y s, z, ó, t. A, k, i k, i, n, t v, o, l, t, v, i, s, s, z, a, j, ö, n. T, e, t, s, z, é, s s, z, e, r, i, n, t k, é, r, d, é, s, e, k, e, t t, e, s, z f, e, l, d, e f, e, l, e, l, n, i c, s, a, k i, g, e, n, t v, a, g, y n, e, m, e, t l, e, h, e, t n, e, k, i. E, z, e, k, b, ő, l k, e, l, l k, i, t, a, l, á, l, n, i, a a s, z, ó, t. R, á, k, é, r, d, e, z, n, i c, s, a, k a, k, k, o, r l, e, h, e, t, h, a b, i, z, t, o, s, a, n t, u, d, j, a a s, z, ó, t. H, a e, l, v, é, t, i, ú, j, r, a n, e, k, i, k, e, l, l k, i, m, e, n, n, i, e.

Ez a játék a barkochba. (Érdemes bevezetni a játékot. A gyerekek párban is játszhatják.)

11. *Kitaláld, hogy ez melyik játék?*

A, l, k, o, s, s, u, n, k e, g, y k, ö, r, t. E, g, y v, a, l, a, k, i b, e, k, ö, t, ö, t, t s, z, e, m, m, e, l á, l, l, j, o, n a k, ö, r k, ö, z, e, p, é, r, e. E, z, t a j, á, t, é, k, o, t c, s, e, n, d, b, e, n k, e, l, l j, á, t, s, z, a, n, i. A k, ö, r, b, e, n á, l, l, ó, k m, u, t, o, g, a, t, á, s, s, a, l m, e, g, e, g, y, e, z, n, e, k a, b, b, a, n, h, o, g, y h, o, n, n, a, n k, e, z, d, ő, d, i, k a s, z, á, m, o, z, á, s. A b, e, k, ö, t, ö, t, t s, z, e, m, ű j, á, t, é, k, o, s m, o, n, d k, é, t s, z, á, m, o, t. A f, e, l, a, d, a, t a, z, h, o, g, y a k, é, t s, z, á, m, n, a, k c, s, e, n, d, b, e, n h, e, l, y, e, t k, e, l, l c, s, e, r, é, l, n, i, e. C, s, a, k a k, ö, r b, e, l, s, e, j, é, b, e, n m, o, z, o, g, h, a, t, n, a, k. A, k, i, t e, l, f, o, g a b, e, k, ö, t, ö, t, t s, z, e, m, ű j, á, t, é, k, o, s, a, z m, e, g, y b, e l, e, g, k, ö, z, e, l, e, b, b a k, ö, r k, ö, z, e, p, é, r, e.

SZÓISMÉTLÉS AZ ELSŐ HANG ELHAGYÁSÁVAL

LEGYÜNK BESZÉLŐ PAPAGÁJOK! MONDD UTÁNAM, AMIT MONDOK, DE ÚGY, HOGY AZ ELSŐ HANGOT ELHAGYOD!

A GYAKORLAT FOKOZATAI

- Csak mássalhangzóval kezdődő;
- mássalhangzó-torlódással kezdő;
- magánhangzóval kezdődő szavakat mondunk,
- végül olyanokat, amelyekben a szó belsejében van mássalhangzó-torlódás.

A kétszótagú szavaktól haladunk fokozatosan a többszótagú szavak felé.

1. kalács – alács
villa, kocka, lapát, gyűrű, mosdó, dugó, karó, kóró, sikló, madár, szita, vödör, lapát, kapu, maci, vevő, pipa, fiók, seprű, hála, csiga, láma, néha, séta
2. filctoll – ilctoll
porszem, táltos, pokróc, torkos, fénykép, párkány, tárkony, bárhogy, máshogy, szekrény, tornác, boldog, kötél, kompót, keskeny, citrom, vendég, lekvár, magtár, szobrász, köldök, tigris, többség, vakság, szükség
3. vasaló – asaló
tároló, vasajtó, masina, katica, kerítés, kalapács, golyóstoll, pókháló, ceruza, paprika, bokréta, kazetta, medúza, katona, vontató, háztető, hegedű, mesélő, szövőszék, szökőév, sícipő, serdülő, kelendő, kedvező, főkapu
4. hajszárító – ajszárító
magasugró, gumikesztyű, babérlevél, rózsabimbó, takarító, napszemüveg, kávéfőző, ízelítő, kerekesszék, kovácsoltvas, paradicsom, kukorica, kéményseprő, karalábé, hadiflotta, hottentotta, tarkabarka, ugribugri, főrendező, gyógykezelés, szitakötő, szeleburdi, keljfeljancsi
5. vasútállomás – asútállomás
fényképezőgép, mosogatógép, porckorongsérv, karácsonyfadász, gumijavító, szívdobbanás, karikatúra, károszéria, kenyérpírtó, számítástechnika, lélegzetelállító, főzőtanfolyam, ablakpucoló, haditengerészet, fő-törzsőrmester, filharmonikus, filmforgatókönyv, gyógyszerészhallgató
6. trombita – rombita
traktor, trambulin, blöff, produkció, trófea, praktikus, program, prédikál, próba, prüsszöl, trükk, trapéz, trikó, drága, blokk, francia, frekvencia, front, fregoli, frizbi, fráter, friss, fránya, drukkol, drót, strucc, fröcsköl, frottír, krokodil, krádog, krizantém, brummog, brekeg, brokkoli, pritaminpaprika
7. akác – kác
abroncs, ecet, ég, utód, ötvös, ezt, ásó, ebéd, orvos, utas, olló, őz, öszvér, igaz, ékes, inas, egész, ifjú, oszlop, udvar, aprít, ital, azt, ital, érme, ide, út, erős, okos, ásít, úrfi, ing, ökör, írás, ütem, úszó, öröm, oda, itt, élet, egres, akar, árok
8. útjelző – tjelző
ujjatlan, optikus, utazás, indián, ukmukfukk, írószer, oldalzseb, adogat, utána, őszinte, opera, önkéntes, oldalas, uborka, olíva, istálló, olajfolt, angolna, oroszlán, ismerős, akadály, elefánt, orrlyuk, ötletes, ibolya, orgona

9. igazságos – gázságos

okoskodó, árucseré, ákombákom, akrobata, irkafirka, égszakadás, őrállomás, osztályterem, önbizalom, útkeresés, olimpia, egytálétel, összetűzés, improvizál, oroszlánrés, örökifjú, illetudó, úszónadrág, őslakosság, uralkodó, időszerű, ugrókötel, ejtőernyős, egyenlőre, igazolvány, ezüstkanál, ócskavas

10. ajtócsapkodás – jtócsapkodás

autómentő, ingatlanközvetítés, égimeszelő, ivóvízellátás, önkiszolgáló, ínhüvelygyulladás, egércincogás, idomíthatatlan, olajszenyeződés, ultrarövidhullám, orrcsiklandozó, összeegyeztethetetlen, iskolarádió, akácfavirág, írásszakértő, intelligencia, információ, állatszélidítő, útkereszteződés, agyvelőgyulladás

SZAVAK ISMÉTLÉSE CSAK MAGÁNHANGZÓVAL

AZT MONDOM: NAGYÍTÓ – A Í Ó. MI LEHET EZ A SZÓ?

Érdeemes először a gyerekek kereszt-, majd vezetéknéveivel próbálkozni, utána általuk biztosan ismert szavakkal. Célszerű az alábbi szavakból is így válogatni.

1. üveghegy, selyemrét, káposzta, nápolyi, bújócška, csaholás, állomás, füttyentés, ismerős, gyógyfürdő, nagyító, nyaraló, fogadó, fenyőfa, gyönyörű, harmatcsepp, kutyaól, kanyaró, keserű, mázoló, csigaház, heverő, kályhacső, mennydörög, villámlík
2. fürdőszoba, fogmosópohár, testápoló, fürdőkád, tusolófülke, mosdókagyló, körömkéfe, mosakodószivacs, törölközőtartó, fürdőszobapalc, fogkefe, fésű, mosógép, ruhaszárító, hajkefe
3. karácsony, csillagszóró, szaloncukor-akasztó, gyertyatartó, karácsonyfartartó, csomagolópapír, szaloncukor, gyertyafény, adventi koszorú, ajándékok, üveggömb, betlehemes, karácsonyfadísz, betlehemezés, asztaldísz
Milyen ünnepet ismersz még? Gyűjts azzal kapcsolatos szavakat!
4. Hamupipőke, farkas, Hófehérke, tündérek, Csipkerózsika, boszorkány, Micimackó, Piroska, királykisasszony, Mátyás király, királyfi, Trapiti
5. csavarhúzó, gyújtógyertya, szerszámosláda, cipőjavító, kulcsmásoló, ruhatisztító, virágpiac, autóbontó, atomerőmű, kölyökkutya, személyvonat, katasztrófa, marhacsorda, kristálycukor, mézescsupor, vadrózsbokor
6. papírcsónak, kaputelefon, kipufogó, kormánykerék, rendőrkutya, selyempárna, rózsailat, szilvalekvár, kajszibarack, őszibarack, feketeterbizli, gyufaskatulya, szófogadó, ventilátor, kéményseprő
7. asztalterítő, távirányító, ceruzahegyszívó, tolltartó, merőkanál, tornacipő, iskolatáska, olvasókönyv, számítógép, televízió, stopperóra, ugrókötel, tollaslabda, görkorcsolya, műjégpálya, tollasütő

MELYIK SZÁMRA GONDOLOK?

1. MELYIK SZÁMRA GONDOLTAM 0–20 KÖZÖTT?

ie – 9	ieé – 14, 17
é – 4, 7	ieie – 19
e – 1	ieö – 15
o – 8	ieáo – 13
a – 6	í – 10

2. MELYIK SZÁMRA GONDOLTAM 20–50 KÖZÖTT?

uoáo – 23	eeö – 45
eeo – 48	aio – 38
iee – 11	uoé – 24, 27
uoie – 29	eeé – 44, 47
aié – 34, 37	uoa – 26

3. MELYIK SZÁMRA GONDOLTAM 50–100 KÖZÖTT?

eee – 71	oaa – 86
ieeie – 99	öea – 56
aae – 61	oae – 81
eeö – 75	oaa – 86
aaé – 64, 67	öee – 54, 57

4. MELYIK SZÁMRA GONDOLTAM 100–500 KÖZÖTT?

éáöö – 255, 455	áe – 101
áieö – 115	áoáaaé – 364, 367
éáoae – 484, 487, 284, 287	áöeo – 158
áoáaiáo – 333	éáieo – 218, 418
éáieeie – 299, 499	éáeeáo – 243, 443

5. MELYIK SZÁMRA GONDOLTAM 500–1000 KÖZÖTT?

A zárójelbe tett számok magánhangzói is azonosak, de azok kisebbek 500-nál!

öáuoé – 524, 527	oáöea – 856
ieáieeie – 999	ááeeeő – 642, 672
öááo – 503	oáieeie – 899
éáeeö – 745 (245, 445)	éáiee – 791 (291, 491)
ááaaé – 664, 667	öáieeé – 594, 597

6. MELYIK SZÁMRA GONDOLTAM 1000–5000 KÖZÖTT?

Ezeket a számokat akkor is adhatjuk példaként a gyerekeknek, ha még kisebb számkörben számolnak, mert a gyakorlat nem igényli a kialakult szám- és mennyiségfogalmat.

Fontos, hogy ennél a fokozatnál már az ezresek és a százásokat tagoltan mondjuk!

A zárójelbe tett számok magánhangzói is azonosak, de azok nagyobbak 5000-nél!

ee ö á eee ő – 1542, 1572
 éee uoe – 2021
 éee oá eeé – 2844, 2847, 2874, 2877, 4844, 4847, 4874, 4877
 (7844, 7847, 7874, 7877)
 áoeé áoá öe – 3350
 éee é – 2004, 2007, 4004, 4007 (7004, 7007)
 áoeé ieá uoe – 3921
 ee oá öee ő – 1852
 áoeé – 3000
 éee ö á aaé – 2564, 2567, 4564, 4567 (7564, 7567)
 ee ieá eeo – 1948

7. MELYIK SZÁMRA GONDOLTAM 5000–10 000 KÖZÖTT?

Ezeket a számokat akkor is adhatjuk példaként a gyerekeknek, ha még kisebb számkörben számolnak, mert a gyakorlat nem igényli a kialakult szám- és mennyiségfogalmat.

Általában a számokat korábban ismerik, mint ahogy műveleteket kezdenek végezni velük.

Fontos, hogy ennél a fokozatnál már az ezresek és a százast tagoltan mondjuk!

A zárójelbe tett számok magánhangzói is azonosak, de azok kisebbek 5000-nél!

éee aá öeá o – (2653, 4653) 7653
 ieee ie – 9009
 oee é á – 8200, 8400, 8700
 öee aá – 5600
 oee ö á eeá o – 8543, 8573
 aee é á aaé – 6264, 6267, 6464, 6467, 6764, 6767
 éee aá öe – (2650, 4650) 7650
 ieee é á iee ő – 9212, 9412, 9712
 éee ieá í – (2910, 4910) 7910
 ieee é á eeá o – 9243, 9273, 9443, 9473, 9743, 9773

MIRE GONDOLOK, HA AZT MONDOM...?

1. SZERINTEDE MELYIK VADON ÉLŐ ÁLLATRA GONDOLTAM?

A „Mire gondoltam, ha azt mondom...?” gyakorlatoknál mindig lehet segíteni azzal, hogy a legfontosabb ismertetőjegyeket is megemlítjük (pl. o o á – nagysörényű vadállat).

o o á – oroszlán	i i – tigris
e a – zebra	á u – párdúc
e e á – elefánt	i á – zsiráf
a i o – antilop	e u u – kenguru
a e e ű – saskeselyű	o a ú – orrszarvú
o o i – krokodil	i é a – hiéna

2. MELYIK HÁZIÁLLATRA GONDOLTAM?

u a – pulyka	i e – csirke
a a – kakas	ú – tyúk
ó – ló	a a a a – szarvasmarha
e e – kecske	u a – kutya
e é – tehén	a a – macska
i ó – disznó	a a – malac
e e i a – kecskegida	á i ú – házinyúl
i a – birka	u – juh

3. HÁZBAN, LAKÁSBAN LEHET. MI LEHET EZ?

í ó a a – íróasztal	ö e o – könyvespolc
é – szék	u á e é – ruhásszekrény
o a e é – konyhaszekrény	á – ágy
e é ő a a – ebédlőasztal	ő e – szőnyeg
e ő o a o a – előszobafogas	o ó – komód
ü ő a i ú a – ülőgarnitúra	o e – fotel

4. MELYIK GYÜMÖLCSRE GONDOLTAM?

a a – alma, narancs	ő i a a – őszibarack
ö e – körte	ö ö i e – görögdinnye
i a – szilva	á a a a – sárgabarack
i o – citrom	á a i e – sárgadinnye
a á – banán	i i – kivi
a a i – mandarin	a a á – ananász
ó u i ó – kókuszdió	

5. *MELYIK ZÖLDSÉGFÉLÉRE GONDOLTAM?*

ö ö a a – vöröshagyma	á a é a – sárgarépa
e e e e – petrezselyem	a a á é – karalábé
a i á – padlizsán	u o a – burgonya
u o a – uborka	a i a – paprika
a a i o – paradicsom	ó a – sóska
e ó – spenót	e e a á a – fejes saláta
á o a – káposzta	o o i – brokkoli
e i ó – kelbimbó	i a a a – lilahagyma

6. *MELYIK VIRÁGRA VAGY FÁRA GONDOLTAM?*

u i á – tulipán	á i – nárcisz
ó a – rózsza	o o a – orgona
i a – pipacs	a a é a – margaréta
a á a – akácfa	á a – nyárfa
e ő a – fenyőfa	ó i á g – hóvirág
á i – jácint	i o a – ibolya
e ű – szegfű	i i o – liliom
ö a – tölgyfa	ü a – bükkfa

7. *MELYIK RUHAFÉLÉRE GONDOLTAM?*

a a – sapka	á – sál
e ű – kesztyű	u i i a – gumicsizma
a á – szandál	é i ő – félcipő
a u – papucs	o i – zokni
a i a – harisnya	o a – szoknya
ú – blúz	ö i a á – rövidnadrág
a é a – atléta	á ó i – hálóing
ó ó – póló	i – ing
u ó e – pulóver	u a – ruha
a á – kabát	i a a – pizsama

MIRE GONDOLOK, HA AZT MONDOM... ?

(Csak mássalhangzóval)

Ennél a gyakorlatnál a mássalhangzókat, csak magukban hangoztassuk (lásd a Meixner-módszer betűtanítási sakor)! A „Mire gondolok, ha azt mondom...?” gyakorlatoknál mindig lehet segíteni azzal, hogy a legfontosabb ismertetőjegyeket is megemlítjük, (pl. sz,l,g – a lányok a hajukba kötik vagy csomagot kötünk vele át), hiszen a gyakorlat célja nem elsősorban a szókincsfejlesztés.

MOST MÁSKÉPP JÁTSZUNK A SZAVAKKAL. HA AZT AKAROM MONDANI, HOGY SZEKRÉNY, AKKOR AZT MONDOM, HOGY SZ,K,R,NY. KITALÁLOD, HOGY CSINÁLTAM?

1. g,m,b – gomba	sz,l,g – szalag
l,p,t – lapát	h,l,sz – halász
k,n,l – kanál	sz,g,t – sziget
b,n,t – bánat	j,h,sz – juhász
t,j,s – tojás	t,n,sz – tenis�
sz,l,t – szelet	p,s,t – posta
f,sz,k – fészek	l,v,l – levél
t,r,p – törpe	b,ly,g – bélyeg
z,b,r – zebra	sz,k,l – szikla
k,r,s – korsó	b,l,n – bálna
v,r,j – varjú	b,l,h – bolha
k,m,r – kamra	t,r,n – torna
2. P,t,r – Péter	K,r,sz,t,n – Krisztina, Krisztián
n,d,r – Andrea	Zs,zs,n,n – Zsuzsanna
M,r – Mária	sz,t,r – Eszter
K,r,s,t,f – Kristóf	T,n,d – Tünde
L,sz,l – László	Cs,b – Csaba
J,n,s – János	D,m,k,s – Domonkos
K,t,l,n – Katalin	J,zs,f – József
S,n,d,r – Sándor	n,d,r,s – András
R,b,r,t – Róbert	Sz,b,l,cs – Szabolcs
Z,l,t,n – Zoltán	M,r,t – Márta

3. PRÓBÁLD ELMONDANI MINDEN OSZTÁLYTÁRSAD KERESZTNEVÉT CSAK MÁSSALHANGZÓKKAL! A SZOMSZÉDODDAL KEZDD, AZTÁN MENJ EGYENKÉNT TOVÁBB.

4. d,b,z – doboz	t,l,c – tálca
c,n,g – cinege	sz,l,m – szalámi
k,sz,r – koszorú	g,b,n – gabona
h,m,r – hőmérő	k,r,k – karika
t,k,r – takaró	l,v,g – levegő
t,r,t – terítő	t,ny,r – tányér
p,h,r – pohár	b,h,c – bohóc
h,g,d – hegedű	d,m,n – dominó
l,sz,t – liszt	c,k,r – cukor
p,l,t – palota	m,zs,l – mazsola
h,v,r – heverő	g,r,zs – garázs
v,z,t – vezető	p,p,r – papír
k,f,l – kifli	

5. v,r,s,l – virsli	k,l,b,sz – kolbász
k,l,p,cs – kalapács	k,r,ly,f – királyfi
l,m,n,d – limonádé	b,b,sz,b – babaszoba
b,b,k,cs – babakocsi	k,r,t,s – kerítés
k,r,p,r – kerékpár	b,r,t,k – boríték
f,z,l,k – főzelék	f,s,t,k – festék
sz,v,sz,l – szívószal	b,r,n,d – bőrönd
gy,gy,sz,r – gyógyszer	k,l,t,k – kalitka
t,n,d,r – tündér	p,r,sz,v – pórszívó
-
6. sz,l,c,k,r – szőlőcukor	k,r,ly,l,ny – királylány
v,r,r,g,p – varrógép	r,p,l,g,p – repülőgép
l,b,d,r,g – labdarúgó	f,r,s,n,g – farsang
j,t,sz,t,r – játszótér	l,k,d,l,m – lakodalom
t,n,t,r,m – tanterem	cs,g,l,p,cs – csigalépcső
k,ny,r,h,j – kenyérhéj	m,d,r,f,sz,k – madárfészek
d,r,zs,f,sz,k – darázsfaszék	sz,b,d,r,g,s – szabadrúgás
gy,r,k,j,t,k – gyerekjáték	s,t,r,t,b,r – sátoortábor
v,d,sz,p,s,k – vadászpuska	t,r,k,f,j,s – torokfájás
sz,m,t,k,s,r – szemétkosár	k,l,cs,t,r,t – kulcstartó
c,n,t,m,t,r – centiméter	k,t,c,b,g,r – katicabogár

MELYIK SZÓRA GONDOLOK?

Ezt a gyakorlatot azoknak a gyerekeknek ajánljuk, akik az előző gyakorlatokat már jól tudják. A szavak betűit mindig abécésorrendben mondjuk. Rövid, jól ismert szavak legyenek!

c,k,o,r,u – cukor	e,é,k,ny,r – kenyér
f,g,g,ny,ü,ö – függöny	a,c,e,r,u,z – ceruza
á,é,j,k,t – játék	a,a,b,d,l – labda
a,k,ty,u – kutya	a,a,cs,k,m – macska
a,i,c,c – cica	e,é,g,r – egér

SZÓLÁNC

Ez a gyakorlat elsősorban a szókincset és a verbális memóriát fejleszti. Az első változatban az első játékos mond egy szót, a második megismétli az első játékos szavát, és ő is hozzátesz egyet. A harmadik megismétli az első kettőt, majd ő is hozzátesz egyet és így tovább.

A másik változat ennél nehezebb: először az általunk hozzáteendő szót mondjuk, majd a legutoljára elhangzott szó következik, azaz visszafelé kell felidézni, megismételni az elhangzott szavakat.

Az ilyen típusú feladatoknál, főleg kezdetben, adhatjuk azt a tanácsot, hogy először próbáljanak a környezetükben található tárgyak, személyek nevéből szóláncot alkotni. (Ilyenkor a vizuális észlelés segít.)

1.
majom
majom – zsiráf
majom – zsiráf – oroszlán
2.
majom
zsiráf – majom
oroszlán – zsiráf – majom

SZAVAKAT FOGOK MONDANI. AKKOR KOPPINTS A CERUZÁDDAL, HA AZT A SZÓT HALLOD, HOGY KULCS!

Először egy, később egyszerre két-három szóra figyeljenek a gyerekek. A kiválasztott szavak mellett figyelhetnek a saját nevükre is. Ha elhangzik valakinek/valakiknek a keresztnéve, akkor csak az ilyen nevűek koppintanak.

kulcs, medve, hintó, kerékpár, ház, kulcs, malac, kacsa, tolltartó, kulcs, kulcs, eper, autó, ceruza, hinta, kalapács, kulcs, kukorica, kulcs, kalács, mese, béka, fehér, kenyér, festék, alma, kulcs, hinta, malac, kulcs

SZAVAKAT FOGOK MONDANI. AKKOR KOPPINTS A CERUZÁDDAL, HA AZT A SZÓT HALLOD, HOGY ALMA VAGY AZT, HOGY KÖRTE!

alma, körte, lapát, macska, alma, ananász, szilva, hátizsák, uzsonna, alma, hold, kerítés, körte, körte, alma, alma, csillag, labda, könyv, lufi, körte, alma, füzet, cipő, körte, hal, alma, sátor, alma, kő, pilóta, körte, bot, toll, jegy, alma, pohár, virág, levél, korcsolya, angolna, alma, barack, papír, körte

SZAVAKAT FOGOK MONDANI. AKKOR KOPPINTS A CERUZÁDDAL, HA AZT A SZÓT HALLOD, HOGY VONAT, SZŐLŐ VAGY MÓKUS!

vonat, mókus, állomás, síléc, hópehely, szőlő, kályha, eső, csizma, zsiráf, rakéta, vonat, szőlő, mókus, víz, vonat, világos, kormányos, vontat, vonat, vidék, kép, szőlő, szőlő, faház, villamos, malom, mókus, vonat, ablak, asztal, szőlő, táska, mák, szőlő, tenyér, egér, vonat, vonat, vár, vödör, szőlő, liliom, mókus, mókus, varázslat, gőzös, körte, sas, zene, szőlő, vonat, vége

SZÓBEFEJEZÉS

A szóbefejezés azt jelenti, hogy a szó első vagy az utolsó szótagját kell kitalálni. Egy szót többféleképpen is be lehet fejezni (pl. kapa, kapu, papír, papucs stb.), ezért több megoldás is jó lehet.

1.
 nad__ szok__ szap__ vil__ kecs__ macs__
 ki__ kas__ vá__ csen__ aj__ tás__
 ku__ ke__ ci__ ka__ ab__ var__
 sár__ ra__ kör__ diny__ szil__ szan__
 csiz__ zsi__ po__ hagy__ szó__ pa__

nadrág, szoknya, szappan, villa, kecske, macska, király, kastély, város, csengő, ajtó, táska, kutya, kenyér, cica, kapu, ablak, varjú, sárkány, radír, körte, dinnye, szilva, szandál, csizma, zsiráf, pohár, hagyma, szőnyeg, papír

2.
 koro____ bicik____ kato____ úrha____
 hópe____ pillan____ szerep____ fűnyí____
 palo____ burgo____ goril____ ele____
 kikö____ taka____ rendőr____ kapi____

korona, bicikli, katona, úrhajó, hópehely, pillangó, szereplő, fűnyíró, palota, burgonya, gorilla, elefánt, kikötő, takaró, rendőrség, kapitány

3.

szalmaka ___	úszógu ___	cipősa ___
madárijesz ___	motorbicik ___	ablaktör ___
aktatás ___	katasztró ___	szaloncu ___
egérfo ___	szúnyogriasz ___	mentőau ___
születés ___	fogpiszká ___	virágcsó ___
szitakő ___	csokolá ___	asztalterí ___
tűzol ___	tolltar ___	ceruzahegye ___

szalmakalap, úszógumi, cipősarok, madárijesztő, motorbicikli, ablaktörlő, aktatáska, katasztrófa, szaloncukor, egérfogó, szúnyogriasztó, mentőautó, születésnap, fogpiszkáló, virágcsokor, szitakötő, csokoládé, asztalterítő, tűzoltó, tolltartó, ceruzahegyező

4.

zseblám ___	szarvasbo ___	lemezját ___
ugrókő ___	tornaci ___	cipőfű ___
homoko ___	viráglocso ___	könyvjel ___
csomagtar ___	óramuta ___	hűtőszek ___
vasútálla ___	görkorcso ___	kormányke ___
esőka ___	gumicsiz ___	kukori ___
kenyépirí ___	káposztale ___	teherau ___

zseblámpa, szarvasbogár, lemezjátészó, ugrókötél, tornacipő, cipőfűző, homokozó, viráglocsoló, könyvjelző, csomagtartó, óramutató, hűtőszekrény, vasútállomás, görkorcsolya, kormánykerék, esőkabát, gumicsizma, kukorica, kenyérpíró, káposztalevél, teherautó

SZÓKERESÉS

Ebben a gyakorlatban az első két hangnak kell megegyeznie. Biztassuk a gyerekeket, hogy keressenek minél több, azonos hangokkal kezdődő szót.

1.

ma – madár...	mó – mokus...
má – málna...	mö – mögött...
me – mező...	mő – nem kezdődik így magyar szó
mé – méz...	mu – mutat...
mi – mikor...	mú – múze
mü – müzli...	mo – motor...
mű – művész...	

2.

ba – baba...	bó – bólínt...
bá – bábu...	bö – bök...
be – beteg...	bő – bőr...
bé – bélyeg...	bu – bukta...
bi – billeg...	bú – bútor...
bí – bíró...	bü – bükk...
bo – bokor...	bű – bűvész...

3.

ta – talál...	tó – tócsa...
tá – tányér...	tö – törík...
te – tető...	tő – tőr...
té – tél...	tu – tud...
ti – tilos...	tú – tús...
tí – tíz...	tü – tüszent...
to – toboz...	tű – tűz...

4.

ka – kar...	kó – kórház...
ká – kártya...	kö – kölyök...
ke – kerítés...	kő – kő...
ké – kér...	ku – kutya...
ki – kicsi...	kú – kút...
kí – kígyó...	kü – különös...
ko – korona...	kű – kűllő...

5.

fa – fazék...	fó – fóka...
fá – fázik...	fő – föld...
fe – fedélzet...	fő – főzelék...
fé – fékez...	fu – futó...
fi – finom...	fú – fúrógép...
fí – nem kezdődik így magyar szó	fű – fűzet...
fo – folt...	fű – fűz...

KERESSÜNK, OLYAN SZAVAKAT, AMELYEBEN VALAMELYIK HANG AZ ELSŐ, A MÁSODIK, ILLETVE AZ ÖTÖDIK HELYEN ÁLL!

6.

„m”	„a”	„k”
madár...	altató...	kanál...
amaz...	mama...	akkor...
bambusz...	Era...	baktat...
fénymásol...	dekagramm...	barkácsol...
karambol...	tarka...	marakodik...

7.

Keressetek olyan szavakat, amelyekben az a két magánhangzó van, hogy...!

(A szókeresések minden típusánál segítséget adhatunk körülírással. Például: ezzel esszük a levest.)

a – á

kanál, kantár, csatár, nahát, akár, fatál, kalács...

e – é
kenyér, tenyér, lemér, befér, menyét...

é – e
félek, méter, mézes, véges, kékes...

o – á
pohár, bogár, mocsár, dobál, kosár...

i – o
tilos, piros, csinos, nyitott, finom...

8.
Keressetek olyan szavakat, amelyekben benne van az a két mássalhangzó, hogy...!
(Más mássalhangzó is lehet a szóban.)

k – d
kandalló, kard, kender, kend, kendermagos, kendő...

t – s
táska, citromsárga, kastély, sétál, saláta, sertés...

l – sz
szalámi, lesz, leszakad, szólam, szüretel, szítál...

g – z
zizeg, gazdi, gaz, zümmög, zokog, géz, gázol...

p – h
pohár, hápog, piheg, páholy, pehely, pelyhes...

9.
Keressetek olyan szavakat, amelyek így végződnek...!

„ke”
kecske, menyecske, lecke, fecske...

„nya”
tanya, lánya, anya, kánya, szoknya...

„ró”
karó, hadaró, takaró, kaparó...

10. *Mondjatok valamit, amit egy elefánt el tudna vinni a hátán! Hát még...?*

Mondjatok valamit, amit fel tud emelni az ormányával! Hát még...?

Mit tud elgörgetni a sívatagban a ganajtúró bogár? Hát még...?

Mit tudna elvinni egy rák az ollójával?

Mi férne el egy szúnyog hátán?

11. *Keressünk olyan szavakat, ami arról jut eszünkbe, hogy:* születésnap,
farsang,
szüret,
kirándulás...!

HANGLÁNC

A hangláncot egy gyerek fűzheti végig, de játszhatjuk úgy is, hogy mindenki csak egy hangot fűz hozz. Először rövidebb szavakkal kezdjük, majd fűzzünk egyre hosszabbakat!

1.

matrac – m, ma, mat, matr, matra, matrac

2.

makaróni – m, ma, mak, maka, makar, makaró, makarón, makaróni stb.